

Wiki til skolebruk

Scenario

Live underviser en klasse i norsk. Klassen skal gjennom mange tekster i løpet av skoleåret. Live tenker at det hadde vært fint om alle i klassen leste ulike tekster, skrev sammendrag av hva de hadde lest, og så gjorde sammendraget tilgjengelig for alle de andre i klassen. Da ville elevene hatt tilgang til flere tekster, og de ville fått opplevelsen av å skrive for et publikum, ikke bare for en lærer. Live bestemmer seg derfor for å ta i bruk en wiki.

Elevene leser hverandres sammendrag. Eva kjenner en av tekstene fra før, og har innspill til sammendraget som en av klassekameratene har skrevet. Hun skriver derfor en kommentar i diskusjonsfanen. Nils, som eier teksten, sier at hun bare kan skrive endringen rett inn i teksten. Klassen diskuterer dette og bestemmer seg for at sammendragene kan produseres i fellesskap. Dermed får en del av sammendragene flere forfattere. Trond vet at en av tekstene har vært filmatisert og ligger på YouTube. Han legger inn videoen i sammendraget, og det inspirerer andre elever til å utvide sammendragene til å bli sammensatte tekster med bilder, lyd og video.

Hva er en wiki?

En wiki er en samling nettsider som enkelt kan redigeres av alle som har tilgang til Internett. Uten å kunne HTML kan man opprette sider, legge til eller endre tekst, legge inn bilder, lenker med mer.

En wiki har det som kalles versjonering, det vil si at man kan gå inn og se hvem som har gjort endringer. Man kan også enkelt gå tilbake til tidligere versjoner hvis det er behov for det. På den måten kan man sammenligne ulike versjoner av teksten.

Hva kan en wiki brukes til?

I en wiki kan flere elever samarbeide om å skrive en tekst eller lage en kunnskapsbase i et fag. Grupper eller enkeltelever kan få ansvar for å skrive tekster om ulike deler av læreplanen. Tekstene kan brukes som grunnlag for en prøve, en framføring eller lignende.

Wiki egner seg godt for å produsere sammensatte tekster. Elevene kan sette inn bilder, animasjoner, videoer og lenker for å illustrere og utdype det de tar opp i tekstene. Det gjør at de ikke trenger å forklare alt med ord.

Diskusjonsfanen gjør det mulig å drøfte teksten. Her kan elevene diskutere hverandres tekster uten å skrive i dem. De får dermed mulighet til å øve på ferdigheter som å vurdere hvorvidt en (sammensatt) tekst er god, og hva det er som gjør den god.

Hvordan komme i gang?¹

Ønsker du å bruke wiki i undervisningen, kan du få gratis, reklamefri wiki til undervisningsformål på Wikispaces². Eventuelt kan IT-ansvarlig på skolen din laste ned en gratis wiki og installere den på skolens server. Det finnes hjelp for å velge wikiløsning³.

Skal wikien være åpen eller lukket?

Før du tar i bruk wikien, må du bestemme deg for om den skal være åpen (lesbar for alle) eller lukket (man må logge inn for å se innholdet). Det er fordeler og ulemper med begge deler. Det viktigste er ikke hva du velger, men at du tenker igjennom problemstillingen og tar et bevisst valg. Det kan ofte være lurt å involvere elevene i denne prosessen.

Fordelene med en åpen wiki er at skriveprosessen blir mer autentisk. Elevene skriver da for et (potensielt) større publikum enn bare læreren og de andre elevene i klassen. Wikien kan også brukes av andre utenfor skolen. Hvis dere ønsker å benytte dere av andres materiale i wikien, må det godkjennes når den er åpen (mer om dette i avsnittet om utfordringer).

Husk at når barn skriver på åpent nett, bør dere lage noen felles retningslinjer, slik at de ikke offentliggjør privat informasjon eller bilder av seg selv. Personvernskolen⁴ er et godt sted å finne mer informasjon om slike retningslinjer.

Hvem bruker wiki og til hva?

Wiki er mest brukt på videregående skole. Et unntak er Fetskolene⁵. Dette er en felleswiki for alle barneskole i Fet kommune. Her brukes wikien både til fag, til samarbeidet mellom skole og hjem og til fritidsaktiviteter. Både Fetskolene og andre bruker wiki i tillegg til å bruke læringsplattformen.

Når det gjelder fag, har wiki særlig blitt benyttet i realfagene, og spesielt i geofag. Mange naturfaglige prosesser kan være vanskelige å forklare med ord, og ofte kan det være nyttig å bruke animasjoner eller bilder for å illustrere et tema eller poeng. Wiki er derfor et nyttig verktøy i disse fagene.

Men det finnes også eksempler på at wiki er benyttet både i norsk, engelsk og i samfunnsvitenskapelige fag. I norsk og samfunnsfag er det brukt for å bygge opp en felles kunnskapsbase, mens det i engelsk er brukt for å lage sammensatte tekster.

Hva er utfordringene?

Wikiteknologien tillater ikke at flere redigerer den samme teksten samtidig. Skal flere arbeide med samme tekst, må de gjøre det etter hverandre. For å løse denne utfordringen kan du lage kjøreplaner eller prosedyrer for når hvem skal jobbe med den aktuelle teksten.

Noen lærere bruker verktøy som Etherpad⁶ som "kladdeark" for wikisidene. I Etherpad kan elevene skrive i det samme dokumentet samtidig. Senere kan teksten kopieres over til wikien, og det kan settes inn bilder, videoer og annet.

Ettersom wikitekster ofte er sammensatte tekster med bilder, videoer og animasjoner flettet inn i teksten, er kildebruk et viktig tema. De elementene elevene ønsker å benytte i wikien, må være lisensiert for slik bruk. Hvis de ikke er det, må elevene spørre den som har opphavsretten, om lov til å bruke de aktuelle bildene eller animasjonene.

Barna har selv opphavsrett til materialet de publiserer. Det er viktig å informere dem om det og hva det innebærer. Det kan være nyttig å sette Creative Commons-lisenser⁷ på wikien. Drøft de ulike lisenstypene med elevene og finn en lisens som passer for klassen din.

Når en klasse først har laget en wiki om for eksempel lisen eller miljø, må læreren vurdere om den samme wikien skal gjenbrukes av neste klasse, eller om de skal starte på nytt. Kanskje egner wikier bestående av sammendrag av tekster og lærebøker seg best for én enkelt klasse, mens wikier bestående av prosjektoppgaver og bokaanmeldelser kan bygges videre av neste trinn.

Les mer: 50 måter å bruke wiki i undervisningen: <http://www.smartteaching.org/blog/2008/08/50-ways-to-use-wikis-for-a-more-collaborative-and-interactive-classroom/>

¹ Brukerveiledning for bruk av Wikispaces: <http://brukerveiledning.wikispaces.com/>

² <http://www.wikispaces.com/>

³ <http://www.wikimatrix.org/wizard.php>

⁴ <http://personvernaskolen.no/>

⁵ <http://wiki.fetskolene.no/index.php/Hovedside>

⁶ <http://etherpad.com/>

⁷ <http://www.creativecommons.no/dokumenter.shtml>